

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa mõõtme puudumisest tulenevad kulud – ühtse turu eelised“**(ettevalmistav arvamus)**

(2022/C 443/07)

Raportöör: **Philip VON BROCKDORFF**Kaasraportöör: **Émilie PROUZET**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik, 26.1.2022
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	27.6.2022
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	63/1/1
Vastuvõtmine täiskogus	13.7.2022
Täiskogu istungjärk nr	571
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	194/0/3

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et ühtse turu eesmärk on heaolu parandamine sotsiaalse ja majandusliku lähenemise kaudu, mille eesmärk on vähendada ebavõrdsust ja tagada, et sotsiaalse tasakaalustamatuse süvenemine ei muutuks Euroopa integratsiooni tõsisteks takistusteks.

1.2. Komitee leiab, et siseturgu potentsiaalselt takistavatest riiklikest õigusaktidest tuleb teavitada Euroopa Komisjoni ning neid tuleb kommenteerida ja hinnata. Ilma selleta jäävad asjakohased menetlused tulemusteta, luues tarbetuid takistusi.

1.3. Mis puudutab riiklikku sertifitseerimist, siis soovib komitee, et liikmesriigid võtaksid endale kohustuse rakendada tugevdatud koostöö kaudu vähem piiravaid riiklikke meetmeid.

1.4. Samuti kutsub komitee üles tõhusalt rakendada ja jõustama juba läbiräägitud ja hääletatud direktiive, näiteks parema õigusloome paketti.

1.5. Komitee leiab, et digiteenuste õigusakt⁽¹⁾ ja digiturgude õigusakt⁽²⁾ on oluliseks sammuks digiturgudel tegutsevate ettevõtjate jaoks võrdsete tingimuste saavutamisel. Samuti peaks prioriteet olema digiturgude õigusakti kohaldamisala maksimaalne ühtlustamine.

1.6. Andmete vaba liikumine on samuti väga oluline Euroopa innovatsiooni, ettevõtete kasvu ja digitaalse ühtse turu toetamiseks.

1.7. Komitee rõhutab, et territoriaalsed tarnepiirangud takistavad ühtse turu arengut ning kutsub komisjoni üles tegelema nende piirangute konkurentsivastase mõjuga.

1.8. Komitee soovib rakendada liikmesriikidevahelist kooskõlastatud lähenemisviisi Ukraina kriisist mõjutatud toodete turustamiseks. Venemaa agressioonist põhjustatud kriis on kaasa toonud ulatuslikud tarnepiirangud.

⁽¹⁾ COM(2020) 825 final (ELT C 286, 16.7.2021, lk 70).

⁽²⁾ COM(2020) 842 final (ELT C 286, 16.7.2021, lk 64).

1.9. Komitee soovib rakendada tõhusamaid riiklikke poliitikameetmeid ja pakkuda liikuvusstiimuleid, pöörates erilist tähelepanu aktiivsele tööturupoliitikale, näiteks ELi töötajatele mõeldud madalapalgaliste toetused.

1.10. Tunnistades, et kapitaliturgude liit on keerukas projekt, märgib komitee, et ELil on endiselt 27 kapitali- ja finantsturgu, mis ei toimi ühtse turuna, piirates seega ühtse turu potentsiaali.

1.11. Praeguse suure ebakindluse ajal on vaja tagada konkurentsipoliitika, mis on eelkõige suunatud nende üleminekuprotsesside elluviimisele, milleks EL on kohustunud. Lisaks ei tohi lubada mis tahes kaubanduslikku, sotsiaalset, regulatiivset, maksu- ja keskkonnavalast dumpingut, mis moonutab konkurentsi.

1.12. Lõpetuseks on komitee seisukohal, et tuleb vastu võtta nn avatud strateegiline autonoomia, eriti olulistes sektorites, et aidata tõhustada vastupanuvõimet, mitmekesistamist ja ambitsioonikat tegevuskava kaubanduse tarvis.

2. Arvamuse taust

2.1. Ühtse turu eesmärk

2.1.1. ELi ühtse turu eesmärk on kõrvaldada takistused kaupade, teenuste, kapitali ja inimeste liikumisel, et suurendada tootlikkust ja konkurentsivõimet kogu ELis.

2.2. Ühtse turu jagatud vastutus

2.2.1. Ühtse turu toimimise tagamine on ELi ja liikmesriikide jagatud vastutus. Siiski esineb liidu õiguse tõlgendamisel ja kohaldamisel endiselt palju lahknevusi. Paljudel juhtudel võib selliseid lahknevusi pidada põhjendamatuks või ebaproportsionaalseks, mis on igal juhul takistuseks inimeste, kaupade ja teenuste vabale liikumisele.

2.3. Liikmesriikide vastutus

2.3.1. Objektivselt vaadeldes võib leida liikmesriikide vahelistele lahknevustele kaalukad põhjused, kuid sageli asjakohast põhjendust ei esitata ning alati ei tee liikmesriigid jõupingutusi, et viia põhjendus riiklikul tasandil tasakaalu võimaliku negatiivse mõjuga ühtsele turule. Seetõttu on ELis endiselt palju regulatiivseid ja mitteregulatiivseid tõkkeid, mille tagajärjel on ühtne turg lõpule viimata ja killustunud, näiteks:

- siseriiklikud õigusaktid, mille põhjenduseks on väide, et kohaldatakse subsidiaarsuse põhimõtet;
- eeldatava vastastikuse tunnustamise põhimõtte mittetunnustamine;
- ELi tasandil kokku lepitud ELi õigusaktide ülevõtmise korral riikide valitsuste ja parlamentide poolt ülemääraste nõuete ülevõtmine, mida nimetatakse ka ülereguleerimiseks ja mittevastavaks ülevõtmiseks siseriiklikku õigusesse. Tegelikult tulenevad mitmed ühtset turgu mõjutavad takistused ELi õigusaktide ebaõigest või puudulikust kohaldamisest ning liikmesriikidest, kes rakendavad ühtse turu eesmärkidega vastuolus olevaid siseriiklikke eeskirju. Seetõttu on liikmesriikidepoolset ebaõiget ja puudulikult kohaldamisel ning komisjonipoolse jõustamise puudumisel kahjulikud tagajärjed kodanikele ja ettevõtjatele nii ELi kui ka riiklikul tasandil;
- valitsuste ja parlamentide poolt tulevaste Euroopa meetmete rakendamine riiklikul tasandil, eesmärgiga prognoosida ELi poliitika rakendamist, seades riiklikud huvid esikohale olenemata sellest, et ELi poliitikameetmed on veel komisjonis väljatöötamisel. Üks asjakohane näide on ELi ringmajanduse poliitika;
- Euroopa strateegiliste ökosüsteemide küsimustes on ülekaalus riiklikud huvid.

2.4. Ühtse turu piirangutega kaasnevad majanduskulud

2.4.1. Eespool nimetatud näited selgitavad Euroopa mõõtme puudumisest tulenevaid peamisi kulusid ja mitmetes uuringutes on tegelikult välja toodud täielikult väljakujundatud ühtsest turust tulenev tohutu majanduskasu. Euroopa Parlamendi ülevaatearuandes on välja toodud, et see jääb vahemikku 650 miljardit kuni 1,1 triljonit eurot aastas, mis moodustab 5–8,6 % ELi SKPst ⁽³⁾.

2.4.2. Samas Euroopa Parlamendi jaoks koostatud RAND Europe'i uuringus analüüsiti kaubandustõkete vähenemisest tingitud majandusmõju ühtsele turule. Uuringu kohaselt tooks kaubandustõkete vähenemisest tingitud paranenud kaubavoogude, majanduskasvu ja töökohtade loomise seotud mõju majanduslikku kasu 183–269 miljardit eurot aastas ⁽⁴⁾.

2.4.3. Saamata jäänud võimaliku kasu seisukohast on oluline ka komisjoni hinnang täielikult integreeritud ELi digitaalse ühtse turu kohta. Komisjon märgib, et see edendaks innovatsiooni, panustaks igal aastal ELi majandusse 415 miljardit eurot ja looks sadu tuhandeid uusi töökohti ⁽⁵⁾.

2.4.4. Kõik see osutab märkimisväärsele võimalikule majanduslikule kasule (ja sellega seotud sotsiaalsetele kasuteguritele), mida oleks andnud terviklikum ühtne turg. Teisisõnu tähendab see Euroopa mõõtme puudumisest tulenevat majanduslikku kogukulu või saamatajäänud lisandväärtust ja kollektiivset avalikku hüve.

2.4.5. Olenemata piirangutest on ühtne turg siiani aidanud säilitada ja edendada ELi majanduslikku heaolu. ELi majanduse konkurentsivõime ja vastupanuvõimet tuleb siiski tugevdada ühtse turu edasiste reformide ning strateegilise sõltuvuse käsitlemise kaudu. Samuti tuleb ELis edendada ettevõtlikku mõtteviisi, mille korral mis tahes suuruses innovatiivseid ettevõtjaid, eelkõige mikro-, väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid ning idufirmasid, toetatakse tõhusamalt ja need saavad edeneda, et aidata kaasa vastupanuvõimelisema ja sidusama ühiskonna saavutamisele. Sama oluline on, et hästitoimiv ühtne turg edendaks visiooni sotsiaalsemast Euroopast, mille poliitilises tegevuskavas seatakse esikohale kodanike heaolu ja aidatakse vältida sotsiaalse heaolu üldist langust.

3. Piirangud

3.1. Olemasolevad piirangud hõlmavad reguleerimis-, siseriikliku õiguse, maksu-, logistika- ja tarneküsimustega seotud küsimusi ning muid olulisi nüansse sisaldavaid lahknevusi ELi liikmesriikides, muutes kaubanduse kogu ELis jätkuvalt keerukaks.

3.2. Piirangud pärsivad ka sellist olulist majandussektorit nagu teenustesektor, mis on riikide lõikes endiselt killustunud, nagu on kirjeldatud allpool:

- ajalooliselt väljakujunenud piiravad siseriiklikud eeskirjad, mida sageli põhjendatakse subsidiaarsuse põhimõttega;
- teenuste direktiivi puudulik rakendamine ja kohaldamine, mis takistab asutamisevabadust, teenuste vaba liikumist ja teenuste osutamise vabadust;
- riiklikud kaubandusseadused, mis takistavad ettevõtjate äritegevust. Sageli pärsivad need seadused sektori konkurentsivõimet, on proteksionistlikud ja õhnestavad investeringuid, mida teevad usaldusväärsed ja legaalsed ettevõtjad teistes liikmesriikides;
- siseriiklikud nõuded, mis takistavad kaupade vaba liikumist. Sageli ei teata liikmesriigid uutest riiklikest tehnilistest nõuetest vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2015/1535 ⁽⁶⁾ sätestatud korrale ega rakenda vastastikuse tunnustamise põhimõtet ühtlustamata meetmete korral, nagu näiteks ülereguleerimine teatud direktiivide rakendamise puhul jne.

⁽³⁾ <https://www.rand.org/blog/2017/11/why-the-eu-single-market-has-still-not-reached-its.html>

⁽⁴⁾ <https://www.rand.org/blog/2017/11/why-the-eu-single-market-has-still-not-reached-its.html>

⁽⁵⁾ <https://www.rand.org/blog/2017/11/why-the-eu-single-market-has-still-not-reached-its.html>

⁽⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.9.2015, lk 1).

3.3. Komitee juhib tähelepanu sellele, et rikkumismenetlused on pikad, kulukad ja nende tulemus ebaselge. Ettevõtjate jaoks on see liiga kulukas ja see takistab neil oma äritegevust laiendada või investeerida mujale ELis. Lisaks jätvavad need piirangud tarbijad ilma suurematest valikuvõimalustest, parematest teenustest ja madalamatest hindadest. Samuti kutsub komitee komisjoni üles võtma rikkumismenetluste rakendamisel jõulisemaid meetmeid.

3.4. Need kulud mõjutavad majandust laiemalt, piirates konkurentsivõimet, kasvupotentsiaali ja turumajanduse edasist arengut.

3.5. Kuigi välised šokid mõjutavad ELi nagu teisigi rahvamajandusi, kuid reageeringu nendele šokkidele ja turgude reageerimisviisi määravad peamiselt liikmesriikides elluviidav konkreetne poliitika ja majanduskäitumise stimuleerimiseks rakendatavad meetmed. Ukraina sõda on paljastanud ELi sõltuvuse ülemaailmsetest väärtusahelatest. Tõenäoliselt mõjutab süvenev kriis sektoreid erineval moel, kuid ei ole kahtlust, et ühtse turuga seotud kitsaskohad on ilmseks tulnud, eelkõige kaupade ja teenuste ning esmatarbekaupade vaba liikumise piirangud.

3.6. Lõpetuses tuleb märkida, et ligikaudu 82 % ühtsel turul kaubeldavatest toodetest kuuluvad ühtlustatud eeskirjade alla ja umbes 18 % ELi-sisese kaubavahetusest kuulub vastastikuse tunnustamise alla. Kuid ikka jälle on uusi juhtumeid, kus riiklikud tehnilised eeskirjad näivad olevat vastuolus liidu õigusega. Lisaks on paljudes liikmesriikides hiljuti järsult suurenenud toiduainete ja jookide riiklikud märgistamisnõuded, mida põhjendatakse tarbijakaitse- ja keskkonnanõuetega. Samal ajal ei toimi vastastikuse tunnustamise põhimõte sujuvalt. Seda tõendab asjaolu, et 71 %-le VKEdest, kes taotlesid ühtlustamata kaupade vastastikuse tunnustamise olemasolevasse süsteemi vastuvõtmist, ei antud turulepääsu luba.

4. Piirangutega tegelemine

4.1. Allpool nimetatud meetmed aitaksid saavutada teatud osa ühtsest turust tulenevast võimalikust majanduskasust.

4.2. Olemasolevate vahendite tõhusam kasutamine

4.2.1. Komitee on seisukohal, et ühtset turgu takistada võivatest riigisisestest õigusaktide eelnõudest tuleb teavitada komisjoni ning need tuleb läbi vaadata ja neid tuleb hinnata. Kui liikmesriigid ei ole võtnud endale teatamis-, läbivaatamis- ja hindamiskohustust, jäävad need menetlused ebatõhusaks. Seetõttu on vaja tõhusamat järelevalvet, et toetada tooteturu reguleerimise ühtlustamist kõikides ELi liikmesriikides. Näiteks jaemüügisektoris on viimasel ajal järsult suurenenud riiklikud piirangud lubade ja kohaliku sisendi nõuete näol. See on vastuolus asutamislepingu artiklitega 28 ja 30, kuna riiklikke korduskatseid rakendatakse sageli selliste toodete ostul, mis on juba seaduslikult ühtsele turule lastud. Seoses teenustega on komitee samuti seisukohal, et teenuste direktiivi kohane teatamise kord ei toimi nii hästi kui eeldati. Seoses asutamisevabadusega märgib komitee kahetsusega, et liikmesriigid ei ole saavutanud nn teatamisdirektiivi ettepaneku suhtes kompromissi. See õigusakt oleks tugevdanud liikmesriikide kohustust teavitada komisjoni seaduste ja määruste eelnõudest, mis käsitlevad teenuste (ja seeläbi ka linnaplaneerimise) autoriseerimisskeeme⁽⁷⁾. Samuti kutsub komitee komisjoni ja liikmesriike üles esitama üksikasjalikumad teavet põhjenduse ja proportsionaalsuse kohta, kui liikmesriigid teatavad tehnilistest eeskirjadest. Oluline on ka tagada, et teatatud nõuded läbiks asjakohase kontrolli olenemata sellest, millist teatamise korda rakendatakse⁽⁸⁾. Komitee leiab, et probleemi lahendamiseks on vaja täiendavat õiguslikku üleminekut minimaalselt ühtlustamiselt maksimaalsele ühtlustamisele.

4.2.2. Teine murettekitav valdkond on selliste meetmete rakendamine, millega jõutakse ette ELi tasandil kavandatud reguleerimisest, näiteks riiklik sertifitseerimine, mida rakendatakse selge eesmärgiga tagada teatav kaitsetase, eelkõige põllumajandus- ja toidutootmissektoris. Komitee on seisukohal, et sellised piirangud on ilmselgelt protektsionistlikud, kuid kui need avalikustatakse, on nende tühistamise protsess sageli aeglane ja koormav, mistõttu kehtivad jaemüüjate suhtes sellised piirangud liiga kaua. Komitee leiab, et selle vältimiseks võiksid liikmesriigid hoopis pühenduda vähem piiravatele riiklikele meetmetele aluslepinguga heaks kiidetud tugevdatud koostöö kaudu. Samuti viitab komitee üleeuroopalisele personaalsele pensionitootele kui ühtse turu toetamise standardraamistikule, mida saaks kohaldada ka teistes valdkondades.

⁽⁷⁾ 2016/0398(COD); https://eur-lex.europa.eu/procedure/FR/2016_398.

⁽⁸⁾ Uuring, mis käsitleb proportsionaalsuse hindamist liikmesriikides jaekaubandusettevõtete asutamisega seotud nõuete vastuvõtmisel vastavalt direktiivile 2006/123/EÜ.

4.2.3. Komitee on samuti seisukohal, et Euroopa poolaasta võiks olla tõhus vahend selliste probleemide lahendamiseks, eelkõige komisjoni proportsionaalsete meetmete kaudu, kui riigipõhiste soovitude raames võetud kohustusi ei täideta, sealhulgas ELi vahendite võimalik peatamine. See on kooskõlas komisjoni suunistega liikmesriikidele taaste- ja vastupidavuskavade kohta, milles rõhutatakse regulatiivsete ja mitteregulatiivsete tõkete kõrvaldamist siseturul ning tingimusi, mille alusel liikmesriigid peavad täitma Euroopa poolaasta nõudeid.

4.2.4. Lõpetuseks kutsub komitee üles tõhusalt rakendama ja jõustama juba läbiräägitud ja hääletatud direktiive. Sellega seoses peaksid komisjon ja liikmesriigid võtma endale kohustuse rakendada parema õigusloome paketti kvaliteetsete mõjuhinnangute alusel.

4.3. Digitaalse ühtse turu potentsiaali vallandamine

4.3.1. Komitee leiab, et Euroopa arenev digimajandus pakub võimalusi majanduskasvuks ning potentsiaalne majanduskasu saavutatakse digiteenuste suurema integreerimise teel liikmesriikides.

4.3.2. Sellega seoses on komitee seisukohal, et digiteenuste õigusakt ja digiturgude õigusakt on oluliseks sammuks digiturgudel tegutsevate ettevõtjate jaoks võrdsete tingimuste saavutamisel. Keskendudes konkreetsetele teenustele olenemata teenuseosutaja asukohast või teenuse osutamise suhtes kohaldatavast seadusandlusest, käsitletakse digiteenuste õigusaktis ja digiturgude õigusaktis sisukalt Euroopa ja ülemaailmsete veebiettevõtjate jaoks võrdsete tingimuste tagamise teemat. Lisaks on komitee kindel prioriteet ennetada seda, et riigisiseste õigusaktide paljusus killustaks ühtset turgu veelgi enam.

4.3.3. Märkimisväärset rahalist kasu võiks saada ka internetipõhiste teenuste kasutamise suurendamisest ja digitaristu täiustamisest ELis. Sellega seoses soovib komisjon liikuda täielikult toimiva e-riigihangete korra ja e-arveldamise suunas. Hinnangu kohaselt võiks täielik üleminek e-riigihangetele anda muljetavaldava summana 50–75 miljardit eurot aastas⁽⁹⁾.

4.3.4. Lõpetuseks on komitee seisukohal, et andmete vaba liikumine on väga oluline Euroopa innovatsiooni, mis tahes suuruses ettevõtjate majanduskasvu, töökohtade loomise ja digitaalse ühtse turu saavutamiseks. Andmete vaba liikumist toetavad õigusaktid on juba olemas. Siiski tuleks vältida põhjendamatu andmete lokaliseerimise nõudeid.

4.4. Tarnepiirangute kaotamine

4.4.1. Komitee märgib, et 2018. aasta asukohapõhist tõkestust käsitlevad õigusaktid on aidanud edendada kaubandust ELis. Euroopa tarbijate suhtes rakendatakse siiski endiselt kaupade ja teenuste asukohapõhist tõkestust. Komitee rõhutab õigupoolest, et eksisteerivad püsivad territoriaalsed tarnepiirangud, mis viiakse ellu mitmesuguste tavade kaudu, näiteks tarnimisest keeldumine või konkreetselt turustajalt tarnimise lõpetamise ähvardamine, liikmesriikidele müüdavate kaubakoguste piiramine, seletamatud erinevused tootevalikus ja -hindades eri liikmesriikides või toote pakendil kasutatava keelevaliku piiramine. Komitee rõhutab, et territoriaalsed tarnepiirangud takistavad ühtse turu arengut ja selle võimalikku kasu tarbijatele, ning kutsub komisjoni üles tegelema territoriaalsete tarnepiirangute konkurentsivastase mõjuga, et saavutada täielikult toimiv ühtne turg.

4.4.2. Venemaa sissetung Ukrainasse on toonud ilmsiks märkimisväärsed energeetika ja toiduga kindlustatusega seotud ohud, mis nõuavad ELilt ühtset strateegilist lähenemisviisi. Komitee leiab, et hästi toimiv ühtne turg võib seda strateegiat toetada ja osaliselt leevendada hinnasurvet, mis kiiresti vähendab ostujõudu kogu ELis. Sellega seoses peab komitee kiiduväärseks ELi tasandil tehtavaid koostööalaseid jõupingutusi gaasi ühishankeks (vabatahtlikkuse alusel), et leevendada survet energiahindadele.

4.4.3. Komitee kahetseb siiski, et seni ei ole püütud liikmesriikide vahel kasutada kooskõlastatud lähenemisviisi muude Ukraina kriisist mõjutatud toodete suhtes.

⁽⁹⁾ <https://www.rand.org/blog/2017/11/why-the-eu-single-market-has-still-not-reached-its.html>

4.5. Töötajate ja spetsialistide piiriülese liikuvuse edendamine

4.5.1. Töötajate ja spetsialistide piiriülene liikuvus kogu ELis on endiselt probleem, mis piirab pakkumist ja põhjustab ebakõlasid sellistes sektorites nagu IT ja kõrgtehnoloogia, hoolimata ELi poliitikast, mille eesmärk on hõlbustada isikute vaba liikumist. Euroopa ja liikmesriikide andmed näitavad, et nii riikidevaheline kui ka riikidesisene liikuvus on endiselt vähene, samuti võrreldes rahvusvahelise tasandiga.

4.5.2. Elkkõige soovib komitee rakendada tõhusamaid riiklikke poliitikameetmeid, mis pakuvad liikuvusstiimuleid, pöörates erilist tähelepanu aktiivsele tööturupoliitikale, näiteks madalapalgaliste toetused ELi töötajatele ja kolmandate riikide töötajatele, kellel on pagulasseisund. Sellega seoses soovib komitee, et vastuvõtavad riigid, kes pakuvad töötajatele rahalisi stiimuleid, et asuda tööle teises liikmesriigis või muus piirkonnas, soodustaksid liikuvust veelgi. Samuti tuleb teha lisajõupingutusi, et parandada teavet töökohtade kohta teistes ELi liikmesriikides ja täiustada ümberpaigutamiseabi, et toetada teise riiki kolimisega seotud logistikat, näiteks majutuse leidmine, elukohta registreerimine maksustamise eesmärgil, kooli leidmine lastele, vajaduse korral elukaaslase abistamine töökoha leidmisel jne. Komitee hoiatab siiski, et tööjõu liikuvus ELis on kannatada saanud seni rakendatud killustatud lähenemisviisi tõttu. Edasist lahknevat poliitikat tuleb vältida, eelkõige riiklikul tasandil.

4.5.3. Diplomite ja kvalifikatsioonide tunnustamine, mis on oluline vabade töökohtade täitmiseks seal, kus püsib tööjõupuudus, on jätkuvalt kogu ELi hõlmav probleem. Komitee on seisukohal, et olemasolev süsteem toetub endiselt liiga suurel määral konkreetsete liikmesriikide valitsustele, kusjuures liikmesriikidel on vabadus rakendada oma eeskirju. Komisjon peaks tagama, et liikmesriikides kohaldatakse diplomite ja muude kvalifikatsioonide tunnustamisel ühtlustatumat lähenemisviisi.

4.5.4. Lõppkokkuvõttes saab ELi töötajate ja spetsialistide liikuvust suurendada üksnes siis, kui kehtivad sätted on paremini jõustatud, on tagatud juurdepääs teabele ja toimib liikmesriikidevaheline koostöö. Komitee märgib, et konkreetset liikmesriigid võivad olla ühtse turuga seotud enamate reformide suhtes tõrjuvad, sest kardetakse, et see võib põhjustada lühiajalist töökohtade kaotust ja sektoritega seotud kahju, eelkõige juba maha jäänud riikides ning madala tootlikkusega riikides ja sektorites. Teoreetiliselt aitaks tööjõu vaba liikumine seda probleemi lahendada, kuid riiklikust perspektiivist võib see kaasa tuua vahenditest ilmajäämise ning vahepealse ajude ja oskuste võimaliku äraoolu.

4.6. Kapitalivoogude ja finantsteenuste edendamine kogu ELis

4.6.1. Sama argument kehtib ka ELi kapitaliturgude korral. Komitee tunnistab, et kapitaliturgude liit on keerukas projekt, mille eesmärk on tugevdada ja veelgi rohkem integreerida ELi liikmesriikide kapitaliturge. See nõuab meetmete ja regulatiivsete muudatuste vastuvõtmist paljudes valdkondades ning sellega kaasnevad kohustused mitte üksnes ELi tasandil, vaid ka iga liikmesriigi tasandil. Komitee märgib, et 2022. aastal on kapitaliturgude liidu väljakujundamine endiselt kaugelasuv eesmärk. Olenemata mõnest edusammust, eelkõige seoses ELi kapitaliturgude taastepaketiga, on ELis endiselt 27 kapitaliturgu, mis ei toimi ühtselt. Euroopa rahastamine on endiselt tugevalt riigiti killustunud ning hoiustajad ja investorid sõltuvad suurel määral riiklikust keskkonnast. Sama kehtib ka finantsteenuste kohta üldiselt, sealhulgas jaefinantsteenuste ja riigisest hoiuste kohta.

4.6.2. Komitee arvates piirab see nii majanduse elavdamist kui ka ühtse turu sujuvat toimimist. Kapitaliturgude liidu majanduslik kasu on selge, kuid kapitaliturgude liidu väljakujundamiseks on vaja nii konkreetsete liikmesriikide poliitilist heakskiitu kui ka komisjoni juhivate algatuste, sealhulgas euro rahvusvahelise rolli tugevdamisega seotud algatuste tõhusat vastuvõtmist. Samuti ei tohi alahinnata digipöörde rolli kapitaliturgude liidu edendamisel.

4.7. Palju tugevam poliitiline tahe kaotada ühtse turu piiranguid

4.7.1. Praeguse suure ebakindluse ajal soovib komitee näha konkurentsipoliitikat, mis on eelkõige suunatud ELi enda algatatud üleminekute elluviimisele. Need üleminekud nõuavad ambitsioonikat kaubandus- ja investeerimispoliitikat, tohtuid avaliku ja erasektori investeringuid, innovatsiooni, täiendavaid sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnaalaseid edusamme ning hästi toimivat ühtset turgu. Kõike seda tuleb toetada õigus- ja finantsraamistikuga, mis tagab turul võrdsed tingimused kõikidele sidusrühmadele ning kõikidele piirkondadele ja kodanikele kogu ELis. Ülitähtis on tagada, et meie ühtne turg oleks terviklik ja mitte killustunud. Väga olulised on hästi toimiv ühtne turg ja konkurentsipoliitika, mis võimaldab ettevõtjatel ja tarbijatel saada võrdsel tingimustel juurdepääsu ulatuslikule turukonkurentsile, stimuleerides seeläbi tõhusust ja innovatsiooni ning luues keskkonna, kus edukad ettevõtjad saavad edeneda.

4.7.2. Meie arvates võimaldavad ühtlustamine ja territooriumil vaba liikumist takistavate tegurite kõrvaldamine edendada konkurentsi, innovatsiooni ja tootlikkuse kasvu. Ei tohi lubada mis tahes kaubanduslikku, sotsiaalset, regulatiivset, maksu- ja keskkonnavalast dumpingut, mis moonutab konkurentsi. Komitee ootab, et kõik liikmesriigid seda austaksid ja nõuaksid, et meie välispartnerid austaksid meie põhiväärtusi ja -õigusi, olgu siis tegemist sotsiaal-, ettevõtlus- või keskkonnavaldkonnaga.

4.7.3. Komitee hoiatab, et ühtset turgu ei tohiks enam pidada ülemaailmse kaubanduskokkuleppe üleskiidetud versiooniks, mille aspekte saaks läbirääkimiste käigus kohandada. Ühtne turg on midagi palju enam. See on ka heaolu parandamine sotsiaalse ja majandusliku lähenemise kaudu, mille eesmärk on vähendada ebavõrdsust ning tagada, et süvenev sotsiaalne tasakaalustamatus ja vaesuse üldine suurenemine ei muutuks lõpuks tõsiseks takistuseks Euroopa integratsioonile. Sellega seoses rõhutab komitee sotsiaalseid ja töötajate põhiõigusi inimväärsele palgale ja töötingimustele mitte ainult nende koostoimes majanduslike vabadustega, vaid ka seoses siseturu ja tööturu, konkurentsi ja muude liidu poliitikameetmetega, sealhulgas, kuid mitte ainult, sellistes valdkondades nagu majanduse juhtimine, kaubandus, digipööre ja keskkond. Samuti on selle eesmärk kaitsta ja tugevdada sotsiaalpartnerite autonoomiat, luues selge seose kollektiivsete sotsiaalsete õiguste järgimise ja edendamisega. Samuti on oluline tagada, et põhiõigused oleksid aluslepingutes täielikult tagatud ja kaitstud.

4.7.4. Komitee tunnistab, et ühtne turg peab pidevalt reageerima tehnoloogia ja üleilmastumise valdkonna muutustele, haridus-, töö- ja kapitalituru arengutele ning eelkõige üleilmsetele kriisidele ja konfliktidele. Praeguses olukorras ei ole võimalik teha tavapäraseid ettepanekuid – seadusandlike ettepanekute tegemisel tuleb võtta arvesse praegust kriisiolukorda ja muutunud olusid.

4.7.5. Komitee on samuti seisukohal, et tuleks vastu võtta nn avatud strateegiline autonoomia, eriti olulistest sektorites. See aitaks luua vastupanuvõimet, toetudes avatusele, kaugeleaatavale kaubanduskavale, sarnaselt meelesstatud partneritega tehtavale koostööle ja mitmekesistamisele ning vältides proteksionismi.

4.7.6. Lõpetuseks märgib komitee kahetsusega, et Euroopa ühtse turu 30. aastapäeva eelõhtul ei ole siseturg ikka veel välja kujundatud.

Brüssel, 13. juuli 2022

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG